

Universitätsbibliothek Paderborn

Johannis Trithemii Spanheimensis Primo, Deinde D. Iacobi Maioris Apvd Herbipolin Abbatis, viri suo aeuo doctiss. ... Partis Opera Historica, Qvotqvot hactenus reperiri potuerunt, omnia

Partim E Vetvstis Fvgientibusque editionibus reuocata, & ad fidem
Archetyporum castigata; partim ex manuscriptis nunc primùm edita ;
Qvorvm Catalogvm Aversa pagina exhibet

Iohannis Trithemii Spanheimensis Primo, Deinde D. Iacobi Maioris Apvd
Herbipolin Abbatis, viri suo æuo doctissimi Secvndæ Partis Chronica
Insignia Dvo - I. Coenobii Hirsavgiensis, Diœcesis Spirensis: eius
foundationem & progressum ab Anno Christi DCCCXXX. vsque ad Annum
MCCCLXX. II. Coenobii ...

Trithemius, Johannes

Francofvrti, 1601

XVII. Reverendo Patri D. Ioan. Trit. Abbati Monasteriis. Iacobi Herbipolensi,
præceptori suo dulciss. Ioannes Gotfridi pastor inutilis ecclesiæ in Mandal,
prope Creutzennach S.

urn:nbn:de:0128-1-17336

na frater literas nobis attulit tuar quibus te
leximus. Ago quam humilime possim deo
cunctis fecit a multis tuis fortiorum vt que
referunt & confuderint, a terrore quoque digressio
ore famamque sanctissimam opinionem in tuo
se posse arbitrabantur extinguere, sed cor
solum nihil tibi nocere inuidorum inu
nciam, clarior multo in breui quam in
perpessus fuisti maiorem occasione in
bates perfidissimi Moguntinus & Ratis
arium & ministeriales Ducis Ioannis in
in Marchia existente sine intermissione in
Ducem in Fortiburgio * iuxta Moellat
aduersum te prouocare conabantur. Cui
ius ducis indoctus, tibi antea non bene
ntiam diu habuit suspectam, temperantia
te dixit iste assumeret. Volens ergo Ducem
te malum credulo nimis illi periculis sub
ducet in lucem, & certe iam actu pulch
emeraria multa in te fulminata in reuolu
ua splendidissimam famam deo quicquid
nt mendacia, pro quibus nunc in conspectu
enim omnes te sciremus esse cum proce
us quidam sacratissimi nominis in ipse
itemium abbatem? Cum Marobius deinde
iit Romam, deinceps nunquam reuerens. Et
mi tactus proprio se laqueis suspendit. Redit
Multi quoque hostium tuorum dicitur
i lumen illud splendidam, quod dicitur
um est caligine obscuratum? Qui abbatem
is & sanctitatis gloriosum in tantam conu
os tam inconsulte desereret? Ego autem qui
simoniam peroprime noueram, his impo
ribus resisti, & quam temerariam sanctissimam
argumentis demonstrari. Biennio orationibus
isq; literis salutaris scientia scripturarum
quam videre potui, nihil audire de te, qu
ata te vidimus puritate conuersationem
entibus tu in sancto scripturarum studio
oro communi utilitate multorum. Nemo
ibus aut potationibus vacarem aduicium
cum mulieribus loquentem aut coartat
vquam inuenit. O mi dulcissime praeceptor
in reduco sanctissimum docendi modum, qu
im Tritemium docere & exhortari ad
chrymas prae merore nequeo conuenire. Et
de scripturis sanctis verba nobis eruditi
morem potuissent. Vnde non satis postu
ente tam indigna de te confingere poterat
minem laesis, neminem iniuriis esse offensa
e munificum, omne solatium tuum in con
dio scripturarum. Sed firma confidentia
uerit dispositione locari, vt de medio ante
e cum pace & tranquillitate sancto per
anem. Nunquam fuerunt tuae praesentiae
ipse Ioannes talem in suo dominio vitam
ortuit ergo te per tribulationem esse de
nctorum exitu de terra Myzrahim, postea

luto & latere multipliciter ab Aegyptiis fuerant afflicti. Apostoli quoque Domini virgis caesi à Iudaeis, in carceremque; pro nomine Iesu positi, & multiplices contumelias passi sunt, & postea ad salutem transmigrarunt. Quorum exemplo & tu quidem à tuis monachis iniuriam & contumeliam passus es, ne alibi transferendus Dei voluntate improbos sine causa reliquisse videaris. Conabantur monachi Spanhemenses, pravorum consilio & assistentia confortati, veneno malitiae pleni, sanctum nomen tuum deducere in contumeliam & opprobrium, sed minime valuerunt, quoniam vindicante in eis iustitia Dei, omnes iam exterriti & confusi sunt, cadentes in foveam quam fecerunt. Tu autem eruditissime praceptor in aestimatione omnium bonorum virorum permanes gloriosus, & nomen tuum de die in diem amplius celebratur. Vale pater metuendissime, meque discipulum tuum habes commendatum. Data ex Tritenheim 18. die mensis Aprilis, quae fuit dominica post festum paschatis altera, anno incarnationis dominicae 1507.

XVII.

REVERENDO PATRI D. IOAN. TRIT. ABBATI MONASTERIIS. IACOBI Herbipolens. praepetori suo dulciss. Ioannes Gotfridi pastor inutilis ecclesiae in Mandal. prope Creutzemach S.

20 **A** Mantissime praepetor, literis tuis dulcissimis simul & nimium amaris adeo compunctus fui, vt lacrymas cohibere nullatenus possem. Legi enim illas & relegi praecordis amaritudine flentibus indesinenter oculis, & in tantum de tua resignatione turbatus, vt parentum & amicorum omnium acerbitas mortis adeo contristare nunquam potuisset. Nec enim solus ego iam de perpetua absentia tua contristatus sum, sed omnes in circuitu sacerdotes, magistri, & docti viri, tuum amarissime lamentantur recessum. Nam quibuscuque ostendi literas tuas (ostendi autem multis) mox vt eas legere coepissent praelachrymis interrompere lectionem cogebantur. Vna iam voce omnium dicitur. Heu quod vir tantus, tam doctus, tam expertus, & in omni terra celebratus, cui similem non habet Germania sapientia & religione praestantem, propter monachorum inuidiam coenobium suum simul & patriam deserere compulsus, ad exteras se transtulit nationes. Iniquissimus 30 ille Cancellarius Ducis Ioannis, per quos nescio a mulos nisi monachos & subditos tuos iniuste tibi factus detractor & inimicus, ad instantiam abbatis Sancti Iacobi Moguntini & fratrum tuorum, piensissimum principem tibi reddidit offensum. Quod ei nuper in faciem tuam amore impropere non erubui coram multis, tempore quo in Spanheim tuus eligebatur successor. Qui cum furore respondens dixit: *Quis abbatem tuum Tritemium quem tantopere commendas fugauit? aut quis eum laesit, contristauit vel offendit? Quare non mansit in suo monasterio? vel quare non est reuersus, cum nemo sit qui prohibuerit eum? Quare non recognouit Ducem Ioannem suum aequae esse Dominum & monasterii protectorem, sicut Palatinum suum, quem semper omnibus praetulit?* Alia quoque multa inutilia bestia illa loquebatur, quibus inuidiam suam contra te optimum virum publice declarauit. Erat autem 40 tem dies nona mensis Decembris, quando celebrabatur electio, & monasterium repletum equitibus, ita quod patres ordinis vna cum monachis vix locum ad eligendum poterant habere oportum. O dulcissime praepetor, quam amarum erat cordi meo spectaculum, videre in locum tui patris mei amantissimi optimique & integerrimi viri alium sublimari, eumque indignum, indoctum, & inexpertum, actalem, qui te vt Judas tradidit, & sub specie humilitatis tibi in occulto semper contrarius fuit. Electioni vt resisti interfui, omnia quae dicebantur agebanturque audiui & vidi, teque reuocanti in memoriam omnia contremuerunt interiora, & inter canticum latitiae sine intermissione lacrymas fundebant oculi. Non existimes doctissime praepetor neque suscipiens, quod haec scribam vanitatis studio seu intentione adulandi, cum non solus ego, sed tota vicinitas tam laicorum quam sacerdotum tuo discessu grauissimo sit affecta mentis & corporis merore. Nec immerito. 50 Eras enim totius patriae decus, lumen Christianorum, claustralium & religiosorum doctor & speculum, ruralium sacerdotum defensor, institutor & aduocatus, pater quoque pauperum, & medicus infirmorum. Omnes tua prudentia & eruditione utebamur pro necessitate ad libitum, nec erat aliqua haesitatio, quae tuo consilio non tolleretur. Fuiisti enim omnibus ad te confugientibus resolutissimus consolator, & quicquid a te postulari potuit, pauperi sicut diuiti sine inuidia patebat. O quoties ego tribulatus nunc a patronis, nunc vero a rusticis, ad tuam sapientiam sicut ad oraculum confugi, petui consilium, auxilium imploraui, & semper tuo munimine septus victor in omnibus euasi. Nunquam a

Tritemii
humanitas.

Tritemianus

Opera
Historia

re sine consolatione deceffi, & quale mihi tradidisti consilium, eius mihi videntur semper & honestum recepi effectum. Quicquid tua fuerat sententia dictum, a doctis similiter & indoctis semper & ubique firmum & stabile habebatur. O quis me miserum & infelicem nunc in tribulationibus meis consolabitur? quis in scium docebit, aut dubitantem ad feritatem quis informabit? Tu mihi & omnibus confugientibus ad te veræ sapientie fons & archa testamenti inexhaustibilis esse solebas, cum nobis, in quibuscunque habitare potuimus, lucidam, & sacris confirmatam scripturis veritatem placide aperire consueuisti. Denique tuo magisterio docente, quicquid in sacris sapio scripturis, me fateor adeptum, & si Romane scribo, non meum est, sed tuæ institutionis officium. Vnde non solum dicendi genus tuum, sed etiam tuum scribendi characterem pro viribus imitari semper curabo, non minus amore tui, quam condiscipulorum meorum quos instituisti, Iacobi videlicet Tritemii fratris tui, Ioannis Centuriani, Nicolai Basellii monachi Adæ Pantomotorii, aliorumque hoc ipsum facientium prouocatus exemplo. Utinam te veraciter possem imitari non solum eruditione, sed moribus quoque & vitæ merito, nihil optabilius in terra posset obtingere vnquam. Feci enim quod fidelis decebat discipulum, te cordi meo affixi magisterum, ut ex eo tui memoria nunquam recedat, & os meum laudes omni tempore effuset cõ fauore Tritemianas. Usque adeo enim tui semper sum memor non solum inter amicos, sed inter æmulos quoque, ut vulgo nomen mihi Tritemianum imponatur, quod est mihi omni dulcedine dulcius, & omni honore honorabilius. Non enim crubescio nomen doctissimi innocentissimique præceptoris mei, sed ipsum magnifico laudibusque celebrabo, quam diu spiritus hos reget artus. Pereat qui Tritemio non bene fauet, loquitur & optat. Dicunt mihi aliquando æmuli tui præceptor amantissime, quoties tuum fero ad astra nomen: ubi nunc est ille Tritemius tuus clarissimus abbas, quem principes orbis, ecclesiarumque pontifices, docti quoque & indocti omnes, mirari, literis & muneribus honorare multumque venerari solebant? Quis princeps aut pontifex nunc aut venit aut nuncios mittit ad eum? Vbi nunc sunt viri doctissimi, qui ex omni ratione quæ in Europa est, confluere ad eum in Spanheim solebant? Est ne ipse tam honoratus & gloriosus coram episcopis atque principibus sicut antea fuit? Quibus ego quod verum est soleo respondere. Erratis fatui erratis. Non enim locus Tritemium, sed ipse potius Tritemius locum Spanhemensem sua eruditione fecit insigne. Quid erat Spanheim antequam Tritemius esset in eo? Aut quis nomen eius protulauit? Certe nihil erat, & nomen eius obscurum in tenebris abiectum latitans & incognitum. Tritemius meus sua eruditione & lucubrationibus nomen illustrauit Spanhemense, fecitque in toto mundo cum ingenti gloria inclitum, quod antea penitus fuit incognitum. Ipsum principes, episcopi, nobilesque & viri docti venerantur non locum, ipsum videre & alloqui non monasterium curabant. Et ecce Tritemius meus locum deseruit quem fecerat insigne, adhuc viuit, alibi cum gloria translatus est. Quo nunc principes currunt? Quo suos iam nuncios mittunt? ad Spanheim vel ad Tritemium? Certe nemo iam deinceps venit ad Spanheim doctus, nullus principum vel episcoporum amplius nuncios mittit suos, scientes in Spanheim non esse abbatem Tritemium. Quare manifestum est, & nulla indiget probatione, quia non locum sed hominem principes venerantur, quem nunc ad Herbipolim audientes translatum, ad ipsum suos mittunt nuncios, ut prius facere consueuerunt. Nulla eis de monasterio Spanhemensi cura est, quoniam sicut dixi, non locum sed Tritemium inquirunt. Scio autem veridica relatione informatus, quod maior & gloriosior est fama Tritemii hodie apud principes, quam antea fuerit vnquam. Nam sicut veritas ait: *Non est propheta acceptus in patria sua*, sic Tritemius maiorem gloriam in terra consequitur aliena quam habuit in propria. O quam terra nunc facies monstri Spanhemense videre cœnobium, ubi Tritemio absente omnia pene cernuntur collapsa. Regularis obseruantia cecidit, morumque integritas corrupta est, & in solo habitu monachorum nomen claustralis disciplina remansit. Scio mi præceptor, quod Dux Iohannes valde iam dolet de tua resignatione & multi cum illo, optarentque omnes (præter cancellarium) quod mansisses in Spanheim: quia nunc primum recognoscunt, quam utilem amisere prælatum, & quam infideliter monachi tui tecum egerunt. Vnde nemo illis fauet, nemo illis compatitur, nemo in necessitate constituti succurrit, sed contemnuntur ferme ab omnibus & publice dicunt de eis, quod essent incendio digni monachi Spanhemenses, qui oprimum & insignem virum tanta infidelitate circumuenire & supplantare non timuerunt. Abbas ipse tuus successor, socius Iudæ traditoris, homo inexpertus, piger & fatuus, nulli placet vicinorum, ab officialibus principum contemnitur, & despectui ab omnibus habetur.

Fidelis discipuli exemplum.

Tritemianus.

Locum non illustrauit hominem.

Lucas, 4.

habetur. Cui frequenter dicere soleo: Eni sapignis Trithemii mei exquiruntur: & sicut illi feci-
stis non merenti, ita vobis vestro demerito fiet. Non putasset Dux ipse Ioannes, nec sicut
audiui credidisset, quod illud factum in captione familiarium tuorum, tibi ad iniuriam
deputare debuisses, & adeo recepisse ad mentem, vt abbatiam propterea dimitteres tuam.
Nam si hoc sciuisset, nunquam vt fieret commisisset. Ego autem sciens quæ mihi scripsisti,
talia dicentibus soleo respondere illud Virgilianum:

Tarde venere bubulci.

Laqueus impiorum contritus est, & innocens Trithemius meus Deo saluante libera-
tus est. Hæc tibi reuerendissime præceptor ex sinceritate cordis mei rescribere volui, quæ vt
10 animo intelligas gratiose te etiam atq; etiam rogo, Tuus enim sum quicquid sum, idcirco
scribo confidenter quicquid venerit in buccam. Magister Conradus Antonianus Agrippi-
nas non sine lachrymis tuas perlegit literas, te vt scis multum diligit, omniq; prosequit-
ur honore, teque salutat. Vale præceptor optime, sapiensq; ad me scribere memento, quia
epistolæ tuæ super aurum mihi pretiosæ sunt & charæ. Iterum vale. Ex adibus meis in villa
Mandal, quarta mensis Maii. Anno dominica natiuitatis 1507.

XVIII.

SERENISSIMO PRINCIPI D. IOACHIM BRANDENBURGENSIVM

10 *Marchioni, Stetinensium Pomeranorumque Duci, Rugensium & Cassubie Prin-
cipi, &c. Ioan. Trithem. abbas S. Jacobi Herbipolensis
aeternam optat felicitatem.*

20 **Q**UOD maiestati tuæ retribuam, sapientissime Princeps, aut in quo tuis rependere vicē
beneficii potero vnquam? Ecce quantis me iam hominem humilem & abiectum
honorasti muneribus? Primo apud Francfordiam auro poculo satis pretioso atque pul-
cherriimo. Secundo cum in Marchia tua Brandenburgensiu apud te essem cõstitutus, mu-
neribus me decorasti quampluribus in auro, argento, & lapidibus preciosis, quorum pre-
tium magni satis erat valoris. Nunc vero per amplius paupertati volēs cõsulerem, mea, tria mi-
hi vasa piscibus repleta falsatis misisti, quorum vsus per hanc quadragesimam & mihi &
30 fratribus meis non parum utilis fuit & oportunus. Quid enim sacratissimæ maiestati tuæ
pro his omnibus rependam, o nobilissime princeps, nisi totum id quod sum, possum &
valeo tuo famulatu quam libens impendo. Referre namque gratias tuæ celsitudini valeo
minime, habeo & ago quantas possum immortales, offerens me ad tuæ serenitatis obsē-
quia omnitempore pro viribus ex animo paratum. Sciat tua Serenitas optime princeps,
Libanium nostrum, præceptorem meum charissimum adhuc esse superstitem, & sanum
atq; incolumem: sed, pollicetur venturum ad me anno præsentis, si vilo id fieri modo pos-
sit. Scribit autem se fuisse infirmum quasi ad mortem mensibus ferme duobus. De meo
ad te reditu clementissime princeps in Marchiam, literas tuas domino meo præfuli Her-
40 bipolensi reuerendissimo præsentavi, quas cum legisset etiam mihi tradidit legendas. Li-
bens quidem tuis desideriis præberet assensum, nisi formidaret absentiam meam tanto
tempore & mihi & monasterio meo esse nociuam, propterea vel maxime, quod ego in ab-
batia adhuc sum nouellus, & Scotorum temeritas nobis comminatur insidias. Vt autem
tua serenitas eius erga te animum cognoscat amicum, tandem concludit, sicuti ex literis
sua reuerendissima paternitatis quas mitto, clare intelliges, vt tuæ perficiam celsitudini
quæcumq; scribenda fuerint, quibus tandem cõsummatis, ad tuam me serenitatem con-
ferre possum, vno vel duobus mensibus in Marchia tua mansurus. Summe tuis cupio in
omnibus obedire mandatis, quantum cum Deo possum, & tuæ præcunctis principibus
seruire maiestati. Sed quia homo sum sub potestate constitutus, necessarium mihi est im-
50 perio subleuare maioris. Hoc autem & rogo & consulo, vt tua serenitas vsque in annum
proxime futurum patientiam habere dignetur, interea quod iusseris hic scribam, cum ve-
nero consummatum mecum perferendum. Confido enim absq; vlla hæsitatione, quod
tempore constituto ad festum paschatis anni sequentis, dominus meus reuerendissimus
præful memoratus, vt veniam ad tuam magnificentiam mihi iuxta pollicitationem suam
non negabit. Nihil hac vice mittere potui, quoniam ea quæ scripsi necdum satis emenda-
ui, quæ tamen omnia mecum asserre curabo, daboque pro viribus operam, ne frustra vi-
dear à tua celsitudine honoratus, neue tua de me confidentia fructu priuictur optato. Græ-
ce modum scribendi quem præfens dederam iterum misi, quoniam priorem vltimis lite-
ris

